

O vladinom paketu pomoći gospodarstvu povodom korona virus epidemije od 24. ožujka 2020.

Jučer, 24. ožujka 2020. je na stranicama Vlade RH objavljen dopunjen paket pomoći gospodarstvu povodom epidemije korona virusa.

Vrlo vjerojatni golemi gubici i štete u iduću mjesecima pogodit će cijelo hrvatsko društvo. Ti gubici nikad neće moći biti nadoknađeni, pa u tom smislu treba promatrati i vladin paket mjera. Ti gubici će dijelom nastati i zbog potpunog pomanjkanja interesa, ne samo ove vlade, za privatne investicije.

Ti gubici će ostati isti, bez obzira na sve mjere koje će Vlada poduzimati. Ono što Vlada može napraviti jest preraspodjela tereta tih gubitaka, a putem paketa pomoći gospodarstvu, a sve sa ciljem da se gubici i štete u dugom roku smanje ili eliminiraju.

Što Vlada može napraviti? Može ostati tiha i ne poduzeti ništa te tako ostaviti da se gubici gospodarstva i nezaposlenost nekontrolirano šire bez mogućnosti i približne procjene tih učinaka.

S druge strane može odlučiti kako taj teret preraspodijeliti unutar cijelog društva kako bi gospodarstvo preživjelo i zadržalo najveći mogući broj zaposlenih.

Nezahvalno je i teško procjenjivati učinke dopunjenog paketa pomoći Vlade. Trenutno, taj paket se sastoji od sljedećih glavnih mjera (preuzeto s Internet stranica Vlade RH 24. ožujka 2020.):

1. Mjere ministarstva financija
 - a. Beskamatna odgoda plaćanja poreznih obveza (bez PDV-a), doprinosa, članarina, naknada na tri mjeseca (plus eventualno na još tri mjeseca)
 - b. Beskamatna obročna otplata tih obveza do 24 rate
 - c. To vrijedi za poduzetnike koji u trenutku podnošenja zathjeva imaju porezni dug do 200 Kn
 - d. Odgoda plaćanja PDV-a poduzetnicima koji su u 2019. godini imali prihode do 7,5 milijuna Kn pod dva uvjeta: a) da izdani računi nisu naplaćeni i b) da postoji dodatni utjecaj na likvidnost
 - e. Poduzetnici koji nisu obavljali djelatnost u dijelu ožujka 2020. po službenoj dužnosti će se ukinuti predujmovi poreza na dobit i dohodak. Ostali poduzetnici, ovisno o okolnostima, mogu tražiti smanjenje ili ukidanje predujmova poreza
 - f. Svaka primljena potpora vezana za posebne okolnosti ne uračunava se u prihode ili primitke
 - g. Građanima će se ubrzati povrat poreza po godišnjem obračunu, tako da će povrati biti izvršeni do tijekom lipnja 2020.
2. Mjere ministarstva gospodarstva
 - a. Moratorij za sve rate ESIF mikro i malih zajmova do 31. prosinca 2020. (ali, koliko se razumije iz prezentacije Vlade, za vrijeme moratorija teče redovita kamata)
 - b. Prolongiranje rokova korištenja, rokova otplate i moratorije na otplatu kredita/leasinga za koje je izdano jamstvo iz jamstvenih programa HAMAG-BICRO-a
 - c. Povoljniji uvjeti ESIF mikro zajmova za obrtna sredstva do 25.000 EUR uz snižene kamatne stope
 - d. Povoljniji uvjeti za ESIF mikro i male investicijske zajmove
 - e. Povećane stope jamstva za kredite za obrtna sredstva
 - f. Novi financijski instrument Mikro zajam za ruralni razvoj za obrtna sredstva do 25.000 EUR

[Type here]

- g. Novi financijski instrument COVID-19 zajam do 100.000 EUR
- 3. Mjere ministarstva poljoprivrede
 - a. Primjena mehanizma fleksibilnosti unutar Zajedničke poljoprivredne politike uz suglasnost Europske komisije, planirani iznos 120 milijuna Kn
 - b. Isplate preostalog iznosa izravnih plaćanja i avansa za proizvodnju za 2020. godinu bez provođenja kontrola na terenu, uz suglasnost Europske komisije
 - c. Program potpore male vrijednosti za mikro subjekte u poljoprivredi, planirani iznos 50 milijuna Kn
 - d. Uspostavljanje kreditne linije za obrtna sredstva, planirani iznos 13 milijuna Kuna
 - e. Financiranje privremene obustave ribolova, planirani iznos 30 milijuna Kn
 - f. Nove državne male potpore male vrijednosti za ribarstvo, planirani iznos 30 milijuna Kn
 - g. Postojeće državne potpore male vrijednosti za ribarstvo i akvakulturu, planirani iznos 19 milijuna Kn
 - h. Državne potpore – notificirane potpore za slatkovodno ribarstvo, planirani iznos 20 milijuna Kn
 - i. Sufinanciranje ambalaže u ribarstvu i akvakulturi, planirani iznos 5 milijuna Kn
 - j. Odgoda plaćanja raznih obveza na 90 dana ili do 31. prosinca 2020.
- 4. Ministarstvo rada i mirovinskog sustava
 - a. Očuvanje radnih mjesta kod poslodavaca kojima je zbog posebne okolnosti uvjetovane Koronavirusom (COVID-19) narušena gospodarska aktivnost, do 3.250 Kn po zaposleniku uz podnošenje Zahtjeva, dokaza i Izjave

Prema navodima Vlade, **radi se o paketu od 63 mjere vrijednom 30 milijardi Kuna**, a svaka od tih mjera očito, ako ne zapne na administrativnim barijerama, olakšava položaj poduzetnika. Ako se kritički promotri vrijednost najavljenog paketa od 30 milijardi Kuna, onda će se vidjeti da to niti izbliza ne odgovara onome što Vlada stvarno nudi.

Ostaje pitanje treba li u krizi ovakve vrste iznositi kritička mišljenja i općenito imati mišljenje drukčije od vladinog koje se može i smije objaviti. Unatoč osjetljivosti trenutka, vjerujem da smo prošli tu fazu te da se svatko o svakoj temi može javno izreći svoje mišljenje bez obzira na trenutne društvene uvjete.

Od ukupno predviđenih 30 milijardi Kuna, prema prijašnjim navodima iz Vlade do 12 milijardi Kuna odnosi se na mjeru odgode plaćanja poreznih obveza od tri mjeseca, moratorij na plaćanje rata kredita prema bankama i HBOR-u oko 17 milijardi Kn, 5 milijardi Kuna za isplate neto plaća poslodavcima koji će zadržati radnike te sektorske mjere od oko 1 milijarde Kuna. Ovo sve zajedno iznosi oko 35 milijardi Kn, pa se čini da je negdje nastala greška ili su u međuvremenu neki iznosi izmijenjeni, ali je to manje bitno.

Dakle, Vlada planira isplatiti u novcu oko 6 milijardi Kuna. Od ostalog iznosa od oko 29 milijardi Kuna odnosi se na odgodu plaćanja obveza poreza i moratorije na plaćanje rata kredita.

Međutim, ako se Vlada (država) zadužuje po npr. 2%, onda odgođeno plaćanje poreza na tri mjeseca ne vrijedi 12 milijardi Kuna, već samo 60 milijuna Kuna. Toliko će Vlada stvarno izgubiti zbog toga što će poreze naplatiti tri mjeseca kasnije. Kad proračun ne bi bio likvidan te kad bi se Vlada zbog odgođene naplate poreza morala zadužiti na način da uzme na tri mjeseca kredit od 12 milijardi uz 2% kamatnu stopu, upravo bi platila tih 60 milijuna Kuna kamate, a glavnica od 12 milijardi Kuna otplatila bi tri mjeseca kasnije kad naplati poreze.

[Type here]

Isto ili slično odnosi se i na moratorije na kredite. To znači da paket od 29 milijardi Kuna na rok od tri mjeseca stvarno vrijedi samo oko 150 milijuna Kuna. Ako se odgoda poreza produži na još tri mjeseca, to znači da se i stvarna vrijednost tog dijela paketa dodatno povećava za 60 milijuna Kuna, i tako sve do naplate poreza.

Prema tome, ukupna vrijednost paketa mjera Vlade je oko 6 milijardi Kuna što odgovara stvarnim planiranim novčanim isplata, a nikako ne oko 30 milijardi.

Ta preuveličavanje brojki kao i u slučaju proklamiranog poreznog rasterećenja za godine 2017. i 2018. kojeg u stvari nema, pokazuje da bi Vlada (ne samo ova) trebala raditi potpuno transparentno te svoje analize i brojke učiniti provjerljivim širokoj javnosti. Zašto, kad smo već kod toga, nije bilo poreznog rasterećenja? Zato što brojke iz vladinih dokumenata neumoljivo pokazuju da se udio poreznih prihoda u BDP-u od 2015. do zaključno 2018. nije mijenjao i iznosio je oko 20%, a trebao je padati u slučaju poreznog rasterećenja.

Ideja da se poticaji ne daju poduzetniku ako je porezni dug veći od 200 Kn moguća je, ali nerazumna. Zamislite firmu koja godišnje plaća 100 tisuća Kuna ili 1 ili 10 milijuna Kuna poreza. Iznos od 200 Kuna nije iznos zbog kojeg bi takva firma trebala izgubiti podobnost za primanje potpore, a naročito ako taj dug osporava, što može biti česti slučaj. Neusklađenosti između poreznih obveznika i Porezne uprave nisu rijetkost. A pri tom, ako je cilj paketa mjera spasiti radna mjesta, pa ako neka firma zapošljava 100 ljudi, hoćemo riskirati ta radna mjesta ili većinu njih zbog 200 Kn. Nekako se čini da bi ovu mjeru trebalo drukčije osmisliti.

Vlada navodi u svom priopćenju od 24. ožujka 2020. da će se na „rashodnoj strani proračuna ići u rezanje apsolutno svih troškova koji nisu nužni ...“. Ostaje pitanje zašto već danas, u ovako urgentnoj situaciji, ne znamo koje su to vrste troškova i o kojim se iznosima radi.

Zašto u ovoj krizi nema otpuštanja u državnoj upravi i u nekim drugim dijelovima javnog sektora? Zašto je jedan konobar, jedan zubar ili jedan cvjećar iz privatnog sektora manje vrijedan od bilo kojeg službenika iz državne uprave. Na žalost, zbog izuzetno jake solidarnosti unutar birokratskih krugova, nije zamislivo da bi i jedna jedina osoba iz državnog sektora mogla biti otpuštena. A upravo plaće tih osoba plaćaju se iz poreza ubranih od konobara, zubara ili cvjećara.

Vjerujem da je razumna i dokaziva pretpostavka da danas u proračunu postoji najmanje 10 milijardi Kuna rashoda godišnje od kojih nema niti najmanje javne koristi, ali se ne želi to racionalizirati. Stoga bi Vlada možda mogla dodatno razmotriti i neke od sljedećih mjera:

1. Ukinuti svim poduzetnicima koji nisu klasificirani kao veliki plaćanje predujma poreza na dobit za 2020. Pitanje tog predujma će se ionako izravnavati u poreznoj prijavi za 2020. koja se podnosi do kraja travnja 2021. Razmotriti ima li stvarnih razloga zašto se takva mjera ne bi dala i velikim poduzetnicima.
2. Ukinuti plaćanja svih poreza i doprinosa za plaće zaposlenika te ostalih davanja (ne PDV-a) poduzetnicima kojima je zabranjen rad sve do ukidanja te zabrane bez obzira otpuštaju li takvi poduzetnici radnike ili ne. Razmotriti davanje istih pogodnosti i drugim poduzetnicima koji su pogođeni ovom krizom uz odgovarajuću izjavu (bez dodatnih dokaza za koje se ne zna vrlo konkretno na što se odnose), ako im je prihod smanjen za 20% ili za neki drugi postotak. Ne znam po kojem kriteriju je Vlada odredila postotak od 20% jer u nekim djelatnostima već mali pad prihoda može imati vrlo negativne posljedice na likvidnost poduzetnika.
3. Restrukturirati rashodnu stranu proračuna na način da se planirani rashodi proračuna za 2020. godinu odmah smanje za 10 milijardi Kuna, te povećaju u istom iznosu za nove rashode pomoći poduzetnicima i nezaposlenima.

[Type here]

4. Ako se krizna situacija nastavi do 30. lipnja 2020. planirane rashode proračuna za 2020. godinu dodatno smanjiti za 10 milijardi Kuna te ih preusmjeriti u pomoć poduzetnicima i nezaposlenima
5. Ako je još uvijek moguće zaduženje po vrlo niskim kamatnim stopama po kojima se država nedavno zaduživala, možda bi Vlada mogla razmisliti da se zaduži u značajnijem iznosu. Moguće je ili vjerojatno da će kasnije zaduženje biti nužno, a ono bi moglo (opet) biti vrlo skupo. To eventualno zaduženje ne bi se smjelo odnositi na financiranje postojećih rashoda proračuna te takvo novo zaduženje ne bi smjelo zamijeniti mjeru 3 ili 4. Tu neracionalnu i groznu fazu prošli smo od 2008. do 2013.

Hrvoje Zgombić, 25.3.2020.